

Nema dvojbe, da je čisto svećenstvo općenito govoreći mnogo savršenije od oženjenoga. Tko od nas ne bi želio, da sve svećenstvo unijatsko prigrlji celibat? Ali razlozi, što ih g. pisac navodi, ne dokazuju apsolutnu potrebu, već samo konvenciju i korist celibata. Od konvencije pak do zakona je daleko. Zapadna je crkva radi konvencije nalagala bezženstvo, istočna nije. Ekumenski sabori kao i sv. Oci Pape dopustili su sjedinjenim istočnim svećenicima živjeti dalje u ženidbi. Zar ćemo dakle principielno braniti unijatima ono, što im dozvoljava sv. Otac Papa? Zar ćemo biti većma katolički, nego katolička crkva? — Jednu zaslugu ne ćemo poreći poljskomu piscu. Revnujući za celibat, a govoreći protiv ženidbe svećenika rekao je i mnogu istinitu. Zagovornicima ženidbe prošla bi volja ženiti se, kad bi učitali neke istinite ili barem vjerojatne vijesti Borodziceve.

U knjizi se dalje crta, kakovi su oženjeni „orodati i dugovlasi unicki kaptani“ u Galiciji, riše se borba među katoličkim Poljacima i sjedinjenim Rusinima, i živim se bojama prikazuje velika pogibao skizme među Rusinima u Galiciji. — Pisac svoja mnijenja potkrepljuje raznim vijestima iz časopisa i novina. U tim dijelovima knjige ne ćemo pisca podvrgavati kritici, jer nijesu stvari principijelne i jer nam nijesu prilike u Galiciji tako podrobno poznate. Istina je, da se među Poljacima i Rusinima razmahala borba na život i smrt. Poljski svećenik preblizu je toj borbi, a da bi mogao objektivno suditi. On tvrdi, da se borba vodi radi vjere, a ne radi narodnosti, što mu mi ni kraj najbolje volje ne možemo priznati. On tvrdi, da je ogromna većina unijatskih svećenika zaražena moskofilskim skizmatičkim duhom. Bit će, da pisac previše vidi na svojim protivnicima. Kako čujemo od trezvenih ljudi, kojima su prilike u Galiciji dobro poznate, naći će se zbilja po koji unijatski svećenik rusinski zadahnut skizmatičkim duhom, što je kraj razmahane borbe s katoličkim Poljacima nekako shvatljivo, ali se to ne može reći o mnogima, još manje o ogromnoj većini. Nagomilan materijal pišćev o Rusinima — u ko-

liko je istinit — dakako da je žalostan.

Ali što to imade posla s velehradskim sastancima? Zasto pisac ustaje protiv njih? Ako su Rusini zbilja takovi, kakovima ih prikazuje, zar nije za njih dobro, da idu u Velehrad, pa da se tu ojače na katoličkoj vjeri drugih Slavena i Neslavena? A oni zbilja u velikom broju dolaze. Zar nije od njih lijepo, što se idu jačati u vjeri katoličkoj na zapad? Da su zbilja natrušeni skizmatičkim duhom, ne bi išli na zapad već na istok.

Ali dal Inspirator velehradskih kongresa je nitko drugi, nego metropolit „skizmatičkih“ galicijskih Rusina grof Szeptycki. U tom grmu zec leži. To odbija Poljake. Na Szeptyckoga navaljuje pisac i krivi ga ništa manje nego s — hereze. U njegovoj se tobože glavi rodilo, što je sv. Stolica u članku princa Maksa osudila. Metropolit galicijski odviše sja svojim sv. životom i svojom učenošću, a da bi ga trebalo braniti.

Što se pisac ogrebao i o „katoličkog kaptana Kroata“ kao urednika „katoličko-schysmatyckog“ (1) časopisa „Slavorum Literae Theologicae“ (str. 26.), to mu blagohotno opraštamo.

Dr. K. Dočkal.

Hojnka Georg. Versuch zu einer psychologischen Grundlegung der Moraltheologie. Erster Teil. Psychologische Vorschule zur Moraltheologie. Paderborn 1912. kod Ferdinanda Schöningha, in 8° str. 8 + 254. c. K 5.

U ovom djelu nastojao je pisac kao zahvalni učenik prikazati misli svoga učitelja Adama Krawutzky-a, nekoć profesora moralke na sveučilištu u Breslavi, o osebnom shvaćanju moralne znanosti. Poput Platona, koji je moralne nauke nastojao psihološki utvrditi i sve kreposti ili vrline izvodio iz četiri temelja: iz razboritosti, hrabrosti, umjerenosti i pravednosti; te poput sv. Tome Akvinca, koji takogjer cijelu zgradu čudorednosti postavlja na 7 stupova: na tri bogoslovne i četiri stožerne kreposti; — pošao je i Krawutzky sličnim putem

i pokušao sve moralne dužnosti izvesti iz 6 temeljnih moći duše ljudske. Pisac čedno veli, da je ovo djelo „ein Versuch, seine (des Meisters) Gedanken der Mit- und Nachwelt zu erhalten“. Misli su učiteljeve, ali obradba, prikaz i dokazivanje misli „sind eines treuen Schülers mühsame Arbeit“. Njegov (pisca) je i cio uvod u djelo ovo, a cijela radnja kao spomenik, što ga je na grobu pok. učitelja podigla ruka učenikova. Upozoruje pisac, da se ova studija imade shvatiti samo s filozofskog stanovišta. I trebao je da to kaže, jer teologija doista ne treba teorije Krawutzky-eve, da protumači dekalog. Vrijednost imade ova teorija u toliko, što dokazuje, da zakon moralni treba da odgovara naravi duše, a to stoji i mimo ove teorije.

Dr. Pazman.

Felix M. Capello. De Curia Romana Vol. I. De Curia Romana sede plena. Fr. Pustet Romae etc. Str. 1.—635.

Konstitucijom Pija X. „Sapientis consilio“ dd. 29. Junii 1908. preustrojena je rimska kurija. Pisac prikazuje sadanje ustrojstvo kurije. U I. svesku govori o kuriji „sede plena“; drugi svezak raspravljać će o kuriji „sede vacante“.

Nakon kratkog razlaganja o krkvi, njenoj vlasti, primatu sv. Stolice i kardinalima (str. 1.—25.) prelazi na samu kuriju. Ponajprije govori o oblastima ove uopće, o njihovoj vlasti, o načinu, kako se na nje obraćati valja, o tom kako raspravljaју i postupaju, o odobrenju njihovih odluka i odredbi i o proglašenju istih (str. 25.—57.). Na shodnim mjestima donosi konstituciju „Sapientis consilio“ (str. 26.—38.) i konstituciju „Promulgandi“ dd. 29. Sept. 1908. (str. 56.—57.). Prelazi po tom na pojedine kongregacije (str. 57.—354.). Govori o postanku, historičkom razvoju, svrsi, nadležnosti, činovnicima i njihovoj prisegi i riješava razna pitanja, napose ona, koja se tiču nadležnosti pojedinih kongregacija; konačno donosi formulare molba na pojedine Kongregacije. Raspravljaјуći o Kongregaciji S. Officii izlaže u kratko nauku i propise o indulgencijama (str. 8.—79.), kod Kongregacije Indicis opet nauku i propise o zabrani knjiga,

a kod Kongregacije Rituum nauku i propise o beatifikaciji i o kanonizaciji te o štovanju relikvija. Svršiv kongregacije prelazi na sudove (str. 354.—460.). Pri Penitencijariji razlaže postanak, razvoj, nadležnost, činovništvo, riješava posebna praktična pitanja i donosi formulare molbi (str. 354.—369.). Pri roti navodi „Lex propria S. Rotae Romanae et Signaturae Apostolicae“, govori o postanku, razvoju nadležnosti, postupku, privilegijama auditora, riješava praktična pitanja te donosi „Regulae servandae in praecipuis actis judiciariis apud S. Romanae Rotae Tribunal“ (str. 369.—451.). Pri Signaturi izlaže njen postupak, ustrojstvo, nadležnost i način postupanja (str. 451.—458.). Slijede kratki članci o odvjetnicima Rote i Signaturae te o parbenim troškovima (str. 458.—463.). O uređima ap. kancelarija, datarija, komora, državno tajništvo i tajništvo za breve i lat. listove rade str. 463.—472. O posebnim neovisnim odborima (odbor za promicanje znanosti sv. Pisma, za promicanje povjesne znanosti, odbor za upravu Petrovog novčića, za očuvanje sv. vjere u vječnom gradu, za kodifikaciju kanonskog prava, dvostruki odbor za preragjenje formula, bula i breva) rade str. 473.—476. Konačno donosi „Normae servandae in Officiis S. Sedis“ i to najprije normae communes“ (str. 476.—487), a zatim „Normae peculiaries“ (str. 487.—509.), te riješava razna pitanja, koja su u savezu sa normama (str. 509.—533.). Dodatak (Appendix) sadrži 526 praktičnih slučajeva (casus) o kompetenciji pojedinih Kongregacija zajedno sa riješenjima (str. 533.—610.) Na koncu nalaze se dva kazala: index alphabeticum rerum (str. 611.—630.) i index rasporedbe sadržine (str. 631.—635.).

Djelo je pisano lakim i jasnim stilom. Razregjeno je pregledno. Obradba je stvarna i temeljita. Najbolji je svakako dio, koji radi o nadležnosti pojedinih kongregacija. Prepona pitanja riješava navodeći solidne razloge za svoje mnijenje. Napose ističemo, da pisac naproti Ojetti-u (De Romana curia p. 18.) zastupa odlučnim razlozima mnijenje, da su kongregacije nadležne u pogledu pitanja, koje se tiču prava (jus), a ne